

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки та бізнес-технологій

2020р.

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
«Потенціал і розвиток підприємства»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітньо-професійна програма: «Підприємницька діяльність в авіації»

Курс – 3 Семестр – 5

Аудиторні заняття –51
Самостійна робота – 99
Усього (годин/кредитів ECTS) – 150/5

Екзамен – 5 семестр

Курсова робота – 5 семестр

Індекс НБ-6-076/16 – 2.1.20

СМЯ НАУ НП 11.01.05-2020

Система менеджменту якості.
Навчальна програма навчальної
дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»

Шифр
документа

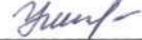
СМЯ НАУ
НП 11.01.05-2020

Стор.2 із 9

Навчальну програму дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» розроблено на основі освітньо-професійної програми та навчальних планів №НБ-6-076/16 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 076 «Підприємництво торгівля та біржова діяльність» за освітньо-професійною програмою «Підприємницька діяльність в авіації» Наказу ректора №623/од, від 19.12.2018 р. та відповідних нормативних документів.

Навчальну програму розробила:
доцент кафедри економіки та бізнес-технологій Е.Терещенко

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньо-професійної програми «Підприємницька діяльність в авіації» - кафедри економіки та бізнес-технологій, протокол № 10 від « 28 » 08 2019р.

Завідувач кафедри Н.Ушенко

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради ФЕБА, протокол № 1 від « 29 » 01 2020 р.

Голова НМРР А. Тофанчук

УЗГОДЖЕНО

Декан ФЕБА
С. Петровська
" " 2020 р.

Рівень документа – 36
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» розроблена на основі «Методичних вказівок до розроблення та оформлення навчальної та робочої навчальної програм дисциплін», введених в дію розпорядженням від 16.06.2015р. №37/роз.

Дана навчальна дисципліна відноситься до циклу професійної підготовки фахівців та є обов'язковою, що передбачено навчальним планом підготовки бакалаврів з напрямку «Економіка та підприємництво».

Метою даної дисципліни є засвоєння понятійного апарату, методології і прикладного інструментарію оцінювання ринкової вартості потенціалу підприємства та його структурних елементів; набуття знань про закономірності, принципи та особливості формування, розвитку конкурентоспроможності потенціалу підприємства як збалансованого інтегрованого утворення.

Завданнями вивчення дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» виступають:

- забезпечення знань студентів щодо теоретичних основ господарювання підприємства;
- вивчення питань сутності та складу потенціалу підприємства, його структуризації та формування;
- обґрунтування конкурентоспроможності потенціалу, її оцінювання та стратегічного аналізу;
- оволодіння знаннями про концепцію вартісної оцінки потенціалу підприємства з урахуванням вартості його матеріальних та нематеріальних елементів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути наступні **компетентності**:

Знати:

- характеристику структури потенціалу підприємства та визначення основних елементів потенціалу;
- новітні теоретичні підходи до формування та прикладний інструментарій оцінки потенціалу сучасних підприємств;
- основи ринкової економіки стосовно закономірностей, принципів і особливостей формування, розвитку та оцінювання потенціалу;
- основні поняття, методи та підходи, які використовуються у вітчизняній та міжнародній практиці при оцінюванні потенціалу підприємства;
- найважливіші чинники і критерії, які враховуються при оцінюванні потенціалу підприємства.

Вміти:

- уміти оперативно приймати управлінські рішення стосовно професійної діяльності;
- визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення;
- вміти здійснювати теоретичні і прикладні дослідження у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності з використанням сучасних методів і технологій;
- впроваджувати інноваційні проекти з метою створення умов для ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- визначати основні фактори формування та розвитку потенціалу підприємства;
- оцінювати рівень конкурентоспроможності потенціалу підприємства за допомогою існуючих методів;
- визначати основні конкурентні переваги підприємства;
- використовувати різноманітні прийоми та методи для оцінювання вартості підприємств;
- аналізувати та використовувати нормативно-правові документи з оцінки вартості підприємства та його складових;
- планувати заходи щодо формування потенціалу підприємства;

- визначати ринкову вартість окремих складових елементів потенціалу підприємства.
Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного навчального модуля, а саме:

–навчальний модуль №1 «Потенціал і розвиток підприємства»

Окремим другим модулем є курсова робота, яку студент виконує в п'ятому семестрі. КР є важливою складовою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни

Навчальна дисципліна «Потенціал і розвиток підприємства» базується на знаннях таких дисциплін, як «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Економіка підприємства», «Економіка праці і соціально-трудова відносини» та є базою для вивчення таких дисциплін, як «Ціноутворення суб'єктів господарювання», «Управління підприємницькими ризиками».

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль №1 «Потенціал і розвиток підприємства»

Тема 1.1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства. Формування потенціалу підприємства: поняття загальна модель

Структура та особливості підприємства як відкритої соціально-економічної системи. Концептуальні моделі підприємства. Типи та види підприємств. Правове забезпечення діяльності підприємства.

Еволюція теоретичних підходів до визначення сутності потенціалу підприємства. Класифікація видів потенціалу за різними ознаками. Виробничий, науково-інноваційний, ресурсний, ринковий, за динамічними можливостями, організаційний, вартісний підходи до визначення сутності потенціалу підприємства.

Особливості економічних систем. Властивості економічних систем. Методичні та організаційно-економічні засади формування потенціалу підприємства. Загальнотеоретична модель формування потенціалу підприємства. Ефект синергії. Прямая та опосередкована користь синергії. Алгоритм формування потенціалу підприємства.

Етапи процесу оптимізації структури потенціалу підприємства. Сучасні тенденції формування потенціалу підприємства. Особливості формування оптимізаційної моделі потенціалу підприємств залежно від специфіки підприємницької діяльності. Галузевий розподіл. Ресурсна сегментація.

Тема 1.2. Особливості формування виробничого потенціалу підприємства

Завдання оцінювання виробничого потенціалу підприємства. Класифікація характеристик виробничого потенціалу промислового підприємства.

Кількісні та якісні характеристики виробничого потенціалу підприємства.

Техніко-технологічна основа виробничого потенціалу. Методики вартісного оцінювання виробничого потенціалу підприємства. Графоаналітичний метод "Метод рангів".

Концептуальні підходи до визначення основних структурних елементів виробничого потенціалу сучасної підприємницької діяльності. Оцінювання виробничого потенціалу підприємства на підставі аналізу рівня ефективного використання структурних робочих місць. Вимірювання величини виробничого потенціалу на базі поелементного підходу. Оцінювання ефективності використання основних елементів виробничого потенціалу підприємства. Аналітичний метод "Багатокутник потенціалу підприємства". Аналітичний метод "Радар потенціалу"

Тема 1.3. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства

Особливості конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Конкурентні переваги підприємства як порівняльні переваги підприємства над іншими підприємствами даної галузі всередині та за межами країни. Конкурентоспроможність підприємства як відображення відносного рівня ефективності використання всіх видів наявних у нього ресурсів. Конкурентний статус підприємства як характеристика позиції, яку займає підприємство у ринковому конкурентному суперництві.

Матричні методи оцінювання конкурентоспроможності потенціалу підприємства за напрямом формування інформаційної бази: критеріальні та експертні методи оцінювання за способом відображення кінцевих результатів: графічні та математичні. Методи оцінювання за можливістю розроблення управлінських рішень: одномоментні та стратегічні. Методи оцінювання за способом оцінювання: індикаторні та матричні методи.

Індикаторний метод оцінювання за економічними та соціальними стандартами. Індикатор використання ресурсів. Індикатор використання праці. Індикатор місткості ринку. Індикатор дохідності. Індикатор використання часового ресурсу. Метод експертних оцінок.

Тема 1.4. Теоретичні основи вартісної оцінки потенціалу підприємства

Головні цілі оцінювання потенціалу підприємства. Структурно-логічна схема формування вартості потенціалу підприємства та його складових.

Складові потенціалу підприємства (виробничої системи). Вартість потенціалу підприємства (виробничої системи). Поняття вартості та її модифікації. Видова характеристика вартості в обміні та користуванні.

Загальноживана класифікація принципів оцінювання. Принципи, пов'язані із землею, будинками і спорудами. Принципи, що базуються на уявленнях користувача. Принципи, пов'язані з ринковим середовищем. Принцип найліпшого і найефективнішого використання.

Тема 1.5. Методичні підходи до оцінки вартості потенціалу підприємства

Загальна еволюція методології дослідження та оцінювання потенціалу підприємства. Етап стихійного розвитку, етап наукової сегментації. Вартість і позицій колишніх, сучасних та майбутніх результатів. Ієрархія чинників, що формують вартість об'єкта оцінювання. Загальні, локальні та індивідуальні чинники.

Витратна концепція оцінювання потенціалу підприємства: метод порівняльної одиниці, метод поділу за компонентами, метод кількісної діагностики, метод обліку витрат та інфраструктури, метод зміщення, метод індексації даних проектно-кошторисної документації. Порівняльний підхід до оцінювання потенціалу підприємства: метод парних продажів, метод статистичних коригувань, експертні методи порівняння, метод мультиплікаторів порівняння. Результативна оцінка потенціалу підприємства: метод капіталізації доходу, метод дисконтування грошових потоків, метод залишкового доходу. Переваги та недоліки різних методологій оцінювання потенціалу підприємства.

Тема 1.6. Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель споруд. Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання.

Проблема оцінювання незабудованої земельної ділянки. Роль земельних ділянок та об'єктів нерухомості у виробничо-господарському процесі окремого підприємства. Принципи визначення вартості земельної ділянки та нерухомості: принцип корисності, заміщення, очікування, елімінованості, збалансованості, розподілу, ринковий принцип, принцип оточення, найліпшого та найефективнішого використання. Визначення переліку документів, що необхідні для оцінювання об'єктів нерухомості та земельних ділянок.

Поділ земельних ділянок, будівель і споруд залежно від методичних особливостей оцінювання їх вартості; залежно від цілей (призначення) оцінювання. Порівняльні

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 11.01.05-2020
	Стор.4 із 7		

характеристики ринкової та експертної оцінки земельних ділянок несільськогосподарського призначення.

Базові підходи до оцінювання: метод залишку для землі; метод капіталізації земельної ренти; метод заставного продажу; метод співвідношення (перенесення); метод витрат на освоєння. Поділ об'єктів нерухомості залежно від юридичного статусу та фізичних характеристик. Метод порівняльної одиниці. Метод поділу за компонентами.

Об'єкт, цілі та особливості оцінювання машин і обладнання. Класифікація й ідентифікація машин та обладнання. Вплив зношування на вартість машин та обладнання. Методичні особливості оцінювання машин та обладнання.

Тема 1.7. Нематеріальні активи і методи їх оцінювання

Поняття "інтелектуальна власність" та "промислова власність". Поняття "нематеріальні активи" Специфічні риси нематеріальних активів. Класифікація нематеріальних активів підприємства: за правовою ознакою та за ознакою цілісності. Цілі обліку та аналізу нематеріальних активів. Вирішення організаційно-правових питань, пов'язаних із нематеріальними активами. Менеджмент нематеріальних активів.

Роль, значення та характер участі нематеріальних активів у господарській діяльності підприємства. Методологічна підстава оцінювання нематеріальних активів: принцип комплексного обліку трьох груп факторів, принцип обліку тільки релевантних витрат, принцип обліку факторів, що визначають сприятливість покупця до ціни інтелектуальної власності, принцип використання адекватних методів виділення частки інтелектуальної власності в загальній вартості. Оцінка нематеріальних активів у грошовій формі: фактична собівартість, поточна відновна вартість, поточна ринкова вартість, чиста вартість реалізації. Особливості оцінювання окремих видів нематеріальних активів.

Тема 1.8 Трудовий потенціал підприємства та його оцінювання

Відокремлення поняття "трудовий потенціал" від економічних категорій "персонал" та "трудові ресурси". Стадії перетворення трудових ресурсів у робочу силу. Видові прояви структури трудового потенціалу залежно від критерію аналізу. Одиниці виміру розміру трудового потенціалу. Оцінювання трудового потенціалу. Трудовий потенціал працівника: психофізіологічний, кваліфікаційний, соціальний. Кваліфікаційна складова трудового потенціалу. Трудовий потенціал підприємства: кадровий, професійний, кваліфікаційний і організаційний. Методологія оцінювання трудового потенціалу підприємства.

Витратна методика оцінювання трудового потенціалу. Методика оцінювання потенціалу на основі одиниці живої праці. Порівняльні підходи до оцінювання трудового потенціалу працівника. Коефіцієнти методика оцінювання трудового потенціалу підприємства: коефіцієнти освіти, посадового досвіду, підвищення кваліфікації, раціоналізаторської активності. Основи управління трудовим потенціалом підприємства.

Тема 1.9. Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства

Причини, що спонукають проводити оцінювання потенціалу. Оцінювання перспектив галузі. Формування цілі та розроблення стратегії. Вибір об'єктів для інвестування. Технічні, технологічні, людські, просторові, організаційної структури управління, інформаційні, фінансові ресурси. Критерії оцінювання наявних стратегічних ресурсів у ході формування потенціалу підприємства. Стратегічна зона господарювання (СЗГ) як певний сегмент зовнішнього оточення підприємства, що має для нього стратегічне значення та вихідякий підприємство має або бажає отримати

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 11.01.05-2020
	Стор.5 із 7		

3.1. Рекомендована література

Базова література

3.2.1. Афанасьєв М. В., Мартіянова М. П., Боровик М. В. Конспект лекцій з початкової дисципліни "Потенціал і розвиток підприємства" у електронному вигляді.

3.2.2. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексюк. – Київ : КНЕУ, 2006. – 316 с.

Допоміжна література

3.2.3. Афанасьєв Н. В. Управління розвитком підприємства : монографія / Н. В. Афанасьєв, В. Д. Рогожин, В. І. Рудика. – Харків : Изд. Дом "ИНЖЕК", 2003. – 184 с.

3.2.4. Гавва В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання : навч. посіб. / В. Н. Гавва, Е. А. Божко. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.

3.2.5. Гончарова Н. П. Управління підприємствами: сучасні тенденції розвитку : монографія / Н. П. Гончарова, О. С. Федонін, Г. О. Швиданенко та ін. ; за заг. ред. проф. О. С. Федоніна. – Київ : КНЕУ, 2006. – 288 с.

3.2.6. Гриненко С. В. Економіка недовимості : конспект лекцій. / С. В. Гриненко. – Таганрог : Изд. ТРТУ, 2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aup.ru/>.

3.2.7. Джаин І. О. Оцінка трудової потенціалу : монографія / І. О. Джаин. – Суми : ИТД "Университетская книга", 2002. – 250 с.

3.2.8. Добикіна О. К. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / О. К. Добикіна, В. С. Рижиков, С. В. Касьянюк, та ін. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.

3.2.9. Должанський І. З. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих та ін. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.

3.2.10. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Т. Коупленд, Т. Коллер, Дж. Мурир ; пер. с англ. – издание третье, переработанное и дополненное. – Москва : ЗАО "Олимп-Бизнес", 2005. – 576 с.

3.2.11. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / Н. С. Краснокутська. – Київ : Центр навч. літ., 2005. – 352 с.

3.2.12. Лапин Е. В. Оцінка економічного потенціалу підприємства : монографія / Е. В. Лапин. – Суми : ИТД "Университетская книга", 2004. – 360 с.

3.2.13. Отенко І. П. Стратегічне управління потенціалом підприємства / І. П. Отенко. – Харків : Изд. ХНЭУ, 2006. – 256 с.

3.2.14. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнева. – Харків : ВД "ИНЖЕК", 2006. – 496 с

